

Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Střední
odborná škola řemesel a služeb Strakonice, Zvolenská 93

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

1. Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost představuje jeden z vážných problémů, se kterým se pedagogové velmi často setkávají. K jeho řešení je nutná soustavná a náročná práce se žákem, popř. také s rodinou žáka. Bývá důsledkem individuálních rozdílů v osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci i jejich rodinném prostředí. Neprospěch je zpravidla způsoben souborem příčin, které je třeba dobře diagnostikovat.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

- a) osobnost žáka – snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka,
- b) častá krátkodobá absence nebo onemocnění žáka, dlouhodobá absence,
- c) záškoláctví či jiné rizikové chování
- d) nepodnětné rodinné prostředí, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích, v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem),
- e) nesprávná volba studijního oboru, která způsobí nízkou, resp. nulovou motivaci při zvládání učiva.

2. Prevence školní neúspěšnosti

Hlavním cílem je budovat pozitivní motivující a bezpečnou atmosféru školy, ve které je podporováno učení každého žáka, což se projevuje v dobrých mezilidských vztazích jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy. Vedení školy aktivně vytváří zdravé školní klima – pečuje o vztahy mezi učiteli, žáky i vzájemné vztahy mezi pedagogy a žáky a jejich zákonnými zástupci a o vzájemnou spolupráci všech aktérů

Škola se snaží preventivními a podpůrnými aktivitami a programy vytvářet otevřené přátelské prostředí (např. organizací adaptačních kurzů pro 1. ročníky apod.). Poskytuje žákům poradenské služby v rámci Školního poradenského pracoviště (VP, ŠMP, školní kariérový poradce), podporuje individuální přístup k žákům, pomáhá rozvíjet přátelský vztah žáků s TU i dalšími pedagogy. Pedagogičtí pracovníci využívají pozitivní motivační nástroje, vzájemně spolupracují. Motivace žáka ke vzdělávání a lepšímu výsledku je promyšlena a aplikována tak, aby se žák snažil pochopit souvislosti učiva s praktickým využitím v životě a s možnou budoucí profesí. Ve spolupráci s TU a dalšími vyučujícími na základě doporučení PPP zapracovávají opatření do plánů pedagogické podpory.

Dále jsou během roku poskytovány individuální konzultační hodiny pro žáky a zároveň je pedagogy nabízeno pravidelné doučování nad rámec výuky, především v klíčových předmětech studia: odborné předměty a maturitní předměty. Žáci mohou docházet dle svého zájmu a potřeb, zároveň je doučování doporučováno žákům, které jejich vyučující vytipoval jako ohrožené neúspěšností v daném předmětu.

V průběhu studia jsou žákům poskytovány i základní informace o vhodných způsobech učení, zvládání stresu, nabízeny vhodné nástroje a pomůcky, které by jim mohly pomoci najít svůj učební styl, osvojit si pravidelné učební návyky, případně najít pomoc u odborníka v případě psychických či sociálních problémů.

Ve škole je též podporován vrstevnický „peer“ prvek vzájemného učení či doučování (např. v prostředí studentského klubu či v rámci dobrovolnictví v programu DofE) a rozvíjení nejen hard skills, ale též soft skills žáků, a hledání možností individuálního sebezorození a oblastí, ve které může žák vyniknout a zažít úspěch.

Dlouhodobé cíle:

- zvyšování aspirační úrovně u žáků,
- podporování samostatného a nezávislého myšlení žáků,
- rozvíjení kvalitního sebehodnocení žáků, které je důležitou součástí celkového hodnocení, zavádění formativního hodnocení
- využívání metod aktivního učení a postupný rozvoj klíčových kompetencí,
- používání materiálů pro práci s diferenciovanou třídou
- důsledné dodržování postupu, kdy každý žák (přiměřeně svému věku) je seznámen s kritérii školního výkonu, která jsou ve škole považována za školní úspěch,
- je pedagog seznamován s možnými vhodnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj v dané situaci nejvýhodnější.

3. Řešení školní neúspěšnosti

Především je nezbytné podrobit žáka adekvátní pedagogické, speciálněpedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Probíhá spolupráce vyučujících, TU, VP, případně ŠMP a školního kariérového poradce. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní realizovat vhodná opatření. Je nezbytné reagovat co nejdříve, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "prospívající žáky" s předpoklady složit maturitní zkoušku.

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

- a) poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z pedagogickopsychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra, integrace žáka a vytvoření individuálního vzdělávacího programu.
- b) žáci sociálně znevýhodnění (jejichž neúspěšnost souvisí s tzv. mimoosobnostními faktory) – motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu.
- c) žáci s vysokou absencí (jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti) – včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky: plán dostudování učiva, stanovení termínů vyzkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte.

4. Postup při řešení školní neúspěšnosti

Zákonní zástupci jsou informováni o výsledcích vzdělávání svých dětí zápisy ve školním systému Edookit, v rámci konzultačních hodin, osobních pohovorů a třídních schůzek.

Významnou roli při řešení školní neúspěšnosti má třídní učitel, který na základě rozboru výsledků průběžné klasifikace po prvním čtvrtletí (či každém dalším čtvrtletí, případně kdykoliv dle potřeby – obvykle při náhlém zhoršení studijních výsledků žáka) domluví jednání se žáky, kteří za toto čtvrtletí neprospívají (hodnoceni nedostatečně nebo dostatečně, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový, jsou neklasifikováni, neodevzdávají zadané úkoly, mají vysokou absenci) a v případě potřeby i s jejich zákonnými zástupci. Jednání se dále zúčastní učitelé daných předmětů, ve kterých žák neprospívá, případně výchovný poradce. Zde se domluví možnosti a opatření vedoucí k nápravě. Také se sjedná termín případné další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu.

Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovnou poradkyní (případně rodičů, žáka a výchovné poradkyně), kariérovým poradcem školy či ŠMP – provede se diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebního stylu).

Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena opět na společné schůzce s rodiči a žákem (případně v pololetí při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže).

Na základě dohody s vyučujícím předmětu, kde je žák neúspěšný, mu bude umožněno:

- individuální opakované vysvětlení učiva a zadání vždy konkrétní, stručné, srozumitelné, přiměřené
- schopnostem a možnostem žáka s přihlédnutím k případným speciálním vzdělávacím potřebám (stanoveno PPP, SPC, lékařem)
- ověřování menšího objemu učiva po částech a takovým způsobem a metodou, ve které je žák úspěšnější
- stanovení přesného data ověřování zadaného úseku učiva a navržení časového plánu, který stanoví, která část učiva bude ve stanoveném časovém úseku zvládnuta

Ve vyučovací hodině:

- učitel věnuje žákovi zvýšenou pozornost, snaží se průběžně sledovat jeho činnost
- dává žákovi jasné a stručné pokyny a ověřuje si, zda žák pochopil zadání, informaci
- případně pomůže žákovi se začátkem práce a ujistí ho průběžně o správném postupu
- předem stanoví rozsah práce nutný k ohodnocení
- umožňuje používat názorné pomůcky, přehledy učiva, kalkulačku
- snaží se vhodným způsobem začlenit žáka do kolektivu, př. týmová spolupráce
- vede žáka k tomu, aby dokázal samostatně požádat o pomoc, pokud si neví rady

Ověřování znalostí a pochopení učiva může probíhat ústní formou či písemným prověřováním znalostí, vždy na základě domluvy s vyučujícím.

Při ověřování učiva učitel stanoví přesné a přiměřené požadavky, přesný objem učiva, který bude hodnocen a důsledně kontroluje plnění zadaných domácích úkolů. Důležitost domácí přípravy je součástí každodenní přípravy žáka na vyučování, navazuje na vzdělávání ve škole a je zaměřená na procvičení probraného učiva. Vyučující daného předmětu si po dohodě se zákonným zástupcem sjedná časové rozmezí a přesné datum schůzek k průběžnému vyhodnocování dílčího pokroku či pokračujícího neúspěchu.

Zlepšení školních výsledků žáka je společným cílem vyučujících, žáků a jejich zákonných zástupců. Všichni společně se proto musí důsledně podílet na předem společně stanovených postupech.

Ve Strakonicích dne 30. 9. 2022

Zpracovala: Ing. Martina Gerčáková

Ředitel školy: Ing. Miloslav Pileček